

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Verkligen väldigt mycket förstärkningsord

En studie i ungdomars användning av förstärkningsord

Veronica Elofsson, Josefine Utterberg

Examensarbete 15 hp
inom Svenska språket och litteraturen 61-90 hp

Höstterminen 2009

Handledare:
Barbro Lundin

Examinator:
Mattias Fyhr

ABSTRACT

Veronica Elofsson, Josefine Utterberg

Really very much intensifiers

A study in young adults' use of intensifiers

Number of pages: 23

Our exam paper is about young adults' use of intensifiers in school papers. The theoretical background includes previous research about intensifiers in the Swedish language and above all young adults' use of intensifiers. We have chosen to focus on all intensifying expressions which young adults' use, because we did not want to limit our research material. We made a comparing study of 25 student papers from year 1999 and 25 student papers from year 2009 to find similarities and differences. Our result answers our four main questions: "How has the frequency of intensifiers changed from year 1999 to year 2009?", "Which new intensifiers have been added?", "In which contexts are intensifiers used?" and "Are there any differences in the use of intensifiers between boys and girls?". The result shows that the number of intensifiers has increased during the 10 year period but that the selection of used intensifiers has decreased. Furthermore is a change in which intensifiers that are used and in which contexts they are used illustrated. The result also shows that boys in year 1999 use intensifiers more frequently than the girls, but in year 2009 the result was opposite.

Keywords: intensifiers, young adult's language, language differences

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

SAMMANFATTNING

Veronica Elofsson, Josefine Utterberg

Verkligen väldigt mycket förstärkningsord

En studie i ungdomars användning av förstärkningsord

Antal sidor: 23

Vårt examensarbete behandlar gymnasieelevers användning av förstärkningsord i uppsatser. Den teoretiska bakgrunden innefattar tidigare forskning om förstärkningsord i svenska språket och framför allt ungdomars användning av förstärkningsord. För att inte begränsa vårt forskningsmaterial har vi valt att fokusera på alla förstärkande uttryck som ungdomarna väljer att använda sig av. Vi har bedrivit en jämförande studie av 25 elevuppsatser från år 1999 och 25 från år 2009 för att finna likheter och skillnader. Vårt resultat besvarar våra fyra frågeställningar: ”Hur har frekvensen av förstärkningsord förändrats från år 1999 till år 2009?”, ”Vilka nya förstärkningsord har tillkommit?”, ”I vilka sammanhang används förstärkningsord?” och ”Vilka skillnader finns i användandet av förstärkningsord hos pojkar och flickor?”. Resultatet visar till exempel att antalet förstärkningsord har ökat under 10-årsperioden men att urvalet av använda förstärkningsord har minskat. Dessutom belyses en förändring i vilka förstärkningsord som används och i vilka sammanhang de brukas. Resultatet klagör också att pojkar år 1999 använder förstärkningsord i högre grad än flickorna medan det år 2009 var omvänt.

Sökord: förstärkningsord, ungdomsspråk, språkskillnader

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Val av ämne.....	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	2
2. Bakgrund.....	3
2.1 Kortfattad historik över svenska förstärkningsord.....	3
2.2 Förstärkningsord i dag.....	3
2.2.1 Förstärkningsordens grammatiska och semantiska funktion.....	5
2.2.1.1 Gradadverb.....	6
2.2.2 Svordomar och tabuord.....	7
2.2.3 Prefix som förstärkning.....	8
2.2.3.1 <i>Jätte-</i> , prefix eller sammansättning?.....	8
2.2.3.2 Övriga prefix och sammansättningar.....	8
2.2.4 Förstärkningsord som försvagar.....	9
2.2.5 Språkliga skillnader mellan män och kvinnor.....	9
3. Metod.....	11
3.1 Metodval.....	11
3.1.1 Tillvägagångssätt.....	11
3.1.2 Sekretess av nationella prov.....	12
3.1.3 Urval.....	12
3.2 Informationssökning.....	13
4. Resultat.....	14
4.1 År 1999.....	14
4.2 År 2009.....	16
4.3 Jämförelse.....	17
5. Diskussion.....	19
5.1 Hur har frekvensen av förstärkningsord förändrats från år 1999 till år 2009?.....	19
5.2 Vilka nya förstärkningsord har tillkommit?.....	19
5.3 I vilka sammanhang används förstärkningsord?.....	20
5.4 Vilka skillnader finns i användandet av förstärkningsord hos pojkar och flickor?.....	21
5.5 Sammanfattning av övriga upptäckter.....	21
5.6 Förslag till fortsatt forskning.....	22
6. Källförteckning.....	23
6.1 Tryckta källor.....	23
6.2 Elektroniska källor.....	23
6.3 Övriga källor.....	23
Bilaga 1.....	24
Bilaga 2.....	28
Bilaga 3.....	31
Bilaga 4.....	32

1. Inledning

Nu skapas inga nya *rosen*-uttryck. Men lika befängt som vi i dag finner ordet *rosenbefängt*, lika löjliga kan i morgon *superlöjligt*, *snorbilligt*, *übersmart*, *sjukt bra* och *grymt gott* låta i våra öron. Rent av rosenlöjliga.¹

Redan på 1600-talet dyker ordet *rosene picken* upp, vilket betyder rejält arg eller rosenrasande. *Rosen* var tidigare vanligt förekommande som förstärkningsord. Enligt Grünbaum skriver till exempel Bellman om *en rosende prinsessa*. *Rosen* har i dag tappat sin ursprungliga innebörd som förstärkningsord. I dag sammansätts *rosen* enbart med *rasande* som i *rosenrasande*. Tidigare har ordet varit förknippat med något vackert eller ljuvligt. *Rosen* är bara ett av de ord som mist sin ursprungliga betydelse. Andra exempel på förstärkningsuttryck där det förstärkande ordet har mist sin betydelse är *gräsligt gott*, *hemskt rar*, *rysligt snäll* och *vidunderligt vacker*.²

Förstärkningsord är ord som används för att förstärka ett uttryck³ och som Grünbaum påvisar i det inledande citatet är förstärkningsord ständigt föränderliga.

1.1 Val av ämne

I skolan, på jobbet, i föreningar, på internet, i tidningar och på tv, hör och ser vi allt fler förstärkningsord. Vi upplever själva att förstärkningsord blir allt mer vanligt förekommande i vårt språk. Ofta hör vi exempelvis *jättebra*, *sjukt fint*, *grymt roligt*, *skittråkigt* och *asjobbigt* för att beskriva alla möjliga situationer. Vi funderade på om användningen av förstärkningsord har ökat de senaste åren och om orden som används har förändrats. Tankarna om att göra en undersökning om vilka förstärkningsord som används nu i jämförelse med tidigare väcktes. Därmed bestämde vi oss för att undersöka hur vanligt förekommande förstärkningsorden är i elevuppsatser i gymnasieskolan.

¹ Grünbaum (elektronisk källa), 2009

² Ibid

³ Nationalencyklopedin (elektronisk källa), 2009

1.2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med examensarbetet är att:

Genom en jämförande studie av nationella prov från år 1999 och nyskrivna elevuppsatser från år 2009, försöka se skillnader och likheter i användandet av förstärkningsord.

Vi har formulerat våra frågeställningar utifrån vårt syfte. Frågeställningarna vi har grundat vårt examensarbete på är följande:

- Hur har frekvensen av förstärkningsord förändrats från år 1999 till år 2009?
- Vilka nya förstärkningsord har tillkommit?
- I vilka sammanhang används förstärkningsord?
- Vilka skillnader finns i användandet av förstärkningsord hos pojkar och flickor?

2. Bakgrund

I vår bakgrund tar vi upp tidigare forskning om användningen av förstärkningsord i svenska språket.

2.1 Kortfattad historik över svenska förstärkningsord

År 1897 skriver Cederschiöld att normalprosan använder förstärkningsord, till exempel: *mycket, synnerligen, särdeles* och *öfver måttan* med flera. Talspråket förfogade över betydligt fler förstärkningsord än vad skriftspråket (normalprosan) gjorde. Cederschiöld menar att normalprosans förstärkningsord kunde användas i princip till vilket adjektiv eller adverb som helst. I talspråket fanns dock vissa fasta sammansättningar där ett visst ord bara användes tillsammans med ett bestämt annat ord. Några av hans exempel är *stört* (*stört omöjligt*), *rasande* (*rasande väl, rasande bra*), *storm* (*storm ovetting*) samt *rent* eller *rakt* (*rent/rakt förgjort*). Cederschiöld menar att prefixet *ur* (*urstyf*) och ordet *extra* (*extra förträfflig*) hörde till de nyare (år 1897) sammansättningarna som användes i normalprosan. Även *jubel* och *patent* användes som förstärkningsord till nedsättande substantiv (*jubelbracka, patentidiot*). Cederschiöld hävdar att vissa förstärkningsord uppträder egendomligt då de används utan deras ursprungliga innebörd. *Rysligt, vådligt, fasligt* och *förskräckligt* är ord som betecknar något negativt men som ibland förekommer som positiv förstärkning.⁴

I *Svensk etymologisk ordbok* från år 1922 beskrivs vilka förstärkningsord som användes då. Ordboken ger bland annat exemplet: *ur-* (*urgammal*), där också *ör-* kunde användas på samma sätt som *ur-*. Ett annat ord som inte används lika aktivt i dag är *pin* (*pin kär*). Dessutom användes prefixen *splitt-(er), spritt-, stock-, storm-, stört- och ärke-*.⁵

2.2 Förstärkningsord i dag

Kotsinas behandlar bland annat utvecklingen från ”fult” till accepterat språk bland slang- och förstärkningsord. När ord som till exempel *bra, dålig, ful* och *elak* behöver förstärkas för att förmedla en starkare känsla lägger vi till ord som *mycket, verkligen* och *oerhört*. Kotsinas menar att vi hela tiden utvecklar vårt språk vilket också innebär att även starkare förstärkningsord används, till exempel *hemskt, rysligt, gräsligt, fruktansvärt, förfärligt* och

⁴ Cederschiöld, (elektronisk källa), 1897, s. 171-172

⁵ Hellquist, (elektronisk källa), 1922

ruskigt. Även om en del av dessa ordkombinationer såsom *fruktansvärt dåligt* sågs som en fränstötande kombination för bara ett halvsekel sedan, är de i dag inte det minsta uppseendeväckande.⁶

Ett annat vanligt förstärkningsord är *himla* som i *himla kul*, *himla snobb*, *himla rasistiskt* och *himla töntigt*. Bland gymnasieeleverna används adverb mer frekvent än hos de yngre ungdomarna. Enligt Kotsinas är de vanligaste adverbena som nyttjas av gymnasieeleverna *otroligt*, *totalt*, *enormt*, *verkligen* och *fruktansvärt*. Som exempel ger hon *otroligt många gånger*, *totalt värdelös*, *enormt gott*, *verkligen snyggt* och *fruktansvärt bra*. Dessutom har ordet *helt* fått en ny betydelse som förstärkningsord. Det är vanligt att höra ungdomarna säga bland annat *helt sjukt*, *helt flummigt* och *helt galet*.⁷

Förstärkningsorden används när till exempel *bra* eller *dåligt* inte är tillräckligt starka för att uttrycka det man önskar. I dag kan många gånger *bra* uppfattas som ett kraftlöst ord för att beskriva något positivt. I det läget vill man gärna förstärka med hjälp av till exempel *väldigt*, *oerhört* eller *fantastiskt*. Ibland kan det till och med bli motsägande, exempelvis *en bra fest* kan betyda en medelmåttig fest utan användning av förstärkningsord. Vissa förstärkningsord kan uppfattas som lite gammalmodiga: *förskräckligt*, *rysligt*, *gräsligt* och *ruskigt* och används inte frekvent av ungdomar. Ungdomar väljer i stället nya förstärkningsord för att chockera sin omgivning, till exempel *sjukt fett röj*, i stället för att säga *den bra festen*. *Sjukt* kan i detta fall tolkas som *mycket* och *fett* som *trevlig/rolig* samt *röj* som *fest*, alltså *mycket trevlig fest*. Det kan av den vuxna generationen ibland uppfattas som svårt att tolka ungdomarnas användning av förstärkningsord eftersom många helt har förlorat sin ursprungliga betydelse.⁸

Kotsinas nämner ordet *fet* som ett positivt laddat förstärkningsord med betydelsen *bra* eller *snygg*, *en fet tjej* skall uppfattas som *en snygg tjej* men kan missuppfattas som *en tjock tjej*. Ytterligare ett användningsområde för ordet *fet* finner vi i konstruktionen *fett* som i *fett ball* (*mycket trevligt*), *fett med kul* (*mycket roligt*). Kotsinas drar slutsatsen att en oväntad betydelse av ett förstärkningsord gör uttrycket än starkare.⁹

⁶ Kotsinas (elektronisk källa), 2003, s. 3-4

⁷ Kotsinas, 2007, s.61-62

⁸ Kotsinas, 2003, s. 233-235

⁹ Ibid

2.2.1 Förstärkningsordens grammatiska och semantiska funktion

För att visa hur förstärkningsord kan användas både grammatiskt och semantiskt, använder Sundgren exemplet *värsta*. *Värsta* har tidigare fungerat som ett superlativ med en starkt negativ betydelse till adjektiven *ond* och *elak*. Sundgren påpekar att *värsta* numera har hamnat i både positiva, neutrala och negativa fack och är ett vanligt förekommande förstärkningsord. Enligt Sundgren faller många förstärkningsord in i mönstret att från början ha varit negativa adjektiv eller substantiv till att ha hamnat i nya kontexter som förstärkningsord, till exempel *hemskt roligt* och *skitgott*.¹⁰

Enligt Sundgren kan förstärkningsord användas som:

- adjektiv före substantiv utan framförställd artikel eller pronomen:
 - Negativ benämning: *Ni har värsta otur...*
 - Positiv benämning: *Värsta bruden*
- adverbial bestämning till adjektiv:
 - Negativ benämning: *...för det är värsta äcklig mat*
 - Positiv benämning: *Det var värsta coolt*
- adverbial bestämning till verbfraser:
 - Negativ benämning: *Man känner sig värsta utpekad när man kommer på bussen liksom*
 - Positiv benämning: *Hon värsta hjälper dom hon skall köra mot*
- interjektion:
 - Negativ benämning: *Värsta aj!*
 - Positiv benämning: *Värsta!*
- adverbial bestämning till adverb:
 - Negativ benämning: Sundgren ger inget exempel.
 - Positiv benämning: *Värsta mycket hallon¹¹*

¹⁰ Sundgren, 1998, s. 147-153

¹¹ Ibid, s. 151-152

2.2.1.1 Gradadverb

Bolander hävdar att gradadverben, ord som uttrycker styrka, i ungdomars talspråk är en mycket intressant grupp då de ofta är aktuella enbart under en kort tid (*fruktansvärt vacker*, *hemskt söt*, *grymt bra* och *fett dåligt*). Men hon påpekar att gradadverben ibland är bestående och därmed blir en del av det allmänna språket, till exempel *väldigt liten*.¹²

Nilsson menar att vi i svenska språket ofta väljer att använda ett gradadverb när vi vill förstärka ett adjektiv. Gradadverbet kan förstärka på logiskt vis (*väldigt stor*, *fruktansvärt grinig*) men också förstärka ord som egentligen står i motsats till gradadverbet självt (*väldigt liten*, *fruktansvärt fin*). Det kan ske på grund av att betydelsen av *väldigt* har förändrats och numera används för att uttrycka hög grad. Nilsson menar att alla gradadverb bleknar på ett eller annat sätt när de avleds från adjektivet. Hon visar att det finns forskare som tror att bleknande ord saknar betydelse och i stället bara har grammatiska funktioner, orden har grammatikaliserats.¹³

De gradadverb som kan förstärka motsatta adjektiv är alltså mer bleknande i betydelse än de som inte kan det.¹⁴

Enligt Nilsson är det vanligaste adjektivavledda gradadverbet *väldigt*. Det används för att förstärka adjektivets grundbetydelse men kan också förstärka motsatta adjektiv. Hon påpekar också att grammatiken förändras i samband med generationsskiften då omtolkningar av ord och uttryck görs och betydelser och funktion kan förändras. Den ursprungliga betydelsen av ett ord behöver dock inte försvinna för att en ny betydelse tillkommit.¹⁵

Det verkar som om förhållandena ”modern” och ”bleknad” hänger ihop. När ett gradadverb är modernt – kanske kan man kalla det aktivt – återfinns många belägg och därmed också en del motsatsförhållanden [...]. När det är omodernt som förstärkare förekommer inte heller några motsatser [...].¹⁶

Nilsson menar att vi omöjligt kan förutspå vilka gradadverb som kommer användas om tio år. Förstärkningsorden bestäms av språkbrukarna.¹⁷

¹² Bolander, 2005, s. 145-146

¹³ Nilsson (elektronisk källa), 2002, s. 6-7

¹⁴ Ibid, s. 7

¹⁵ Ibid, s. 8-9

¹⁶ Ibid, s. 10

¹⁷ Ibid

2.2.2 Svordomar och tabuord

Einarsson påpekar att svordomar är tabubelagda i svenska språket. Han räknar med att vi har fem svenska grundsvordomar: *helvete*, *fan*, *satan*, *djävulen/djävlar* och *förbanna*.

Interjektionen *fy* inleder ofta en svordomssats till exempel *fy fan vad kallt*. Einarsson menar att svordomarnas funktion är att man vill förstärka sitt uttryck ytterligare.¹⁸

Enligt Kotsinas har det blivit allt vanligare att svordomar fungerar som förstärkningsord till ord som exempelvis *bra* och *dåligt* (*jävligt bra*, *satans dåligt*). Det har dock lett till att det inte chockregistreras på samma sätt som tidigare i folks medvetande. Ungdomarna har därför hittat nya förstärkningsord att chockera med. Kotsinas ger bland annat följande exempel: *grymt*, *snuskigt* och *fett* (*grymt bra*, *snuskigt rolig* och *fett ball*).¹⁹

I Kotsinas undersökning om ungdomars språkbruk i tre olika Stockholmsförorter finner hon svordomar som förstärkningsord. Hennes undersökning bygger på inspelade samtal mellan ungdomar. Dock är inte den procentuella förekomsten speciellt hög, endast 0,4 % av ungdomarnas talspråk är svordomar. De vanligaste orden är *jävel*, *jävlar*, *jävlig* och *jäkla*, därefter kommer de olika varianterna på ordet *fan*, så som *fasingen*, *fasiken*, *fasen* och *fanken*. Även orden *helvete*, *förbannad*, *tusan* och *attan* förekommer. Kotsinas uppmärksammade att pojkar i större grad än flickor använde former av *jävlar* och *fan* i sitt talspråk. Dock var flickorna fler till antalet att använda sig av ordet *Gud* som svordom, som i *gud så bra* och *men herregud*. Kotsinas tror själv att svordomarna egentligen är fler än 0,4 % då dessa oftast förekommer i bråk och verbala sammandrabbningar och hennes inspelningar innehåller få konflikter.²⁰

Trots att många tidigare chockerande förstärkningsord numera är vardagsmat finns det fortfarande flera som ännu känns tabu. Kotsinas nämner *bajs*, *snor* och *cp* (*bajsfyl*, *snorrik*, och *cp-fyl*) som uppseendeväckande förstärkningsord.²¹

¹⁸ Einarsson, 2004, s. 124

¹⁹ Kotsinas (elektronisk källa), 2003, s. 3-4

²⁰ Kotsinas, 2007, s.61-62

²¹ Kotsinas, 2003, s. 237

2.2.3 Prefix som förstärkning

För att förstärka ett ord kan man göra en sammansättning med ett prefix. Prefixen hör ibland till slanguttryck. Ofta har de ord som används som förstärkande prefix förlorat sin ursprungliga innebörd. Prefixen kan då bli betydelselösa tillsammans med sina efterleder.²²

2.2.3.1 *Jätte-*, prefix eller sammansättning?

Kotsinas menar att vi lätt förstärker ett allmänord genom att göra en sammansättning med ett förstärkningsord, det mest använda ordet är *jätte-* (*jättebra*, *jättedum*, *jättestor*). *Jätte-* har utvecklats från att på 1900-talets mitt vara ett slangprefix till att mer likna ett vanligt prefix. Det beror på att *jätte-* används i så många olika sammansättningar att kombinationen leder till att det blir ett prefix. *Jätte-* som prefix kan i dag i princip användas tillsammans med de flesta adjektiv, det blir nästintill en betydelselös förlängning av adjektivet.²³

Grünbaum påpekar att ordet *jätte-* har mist sin ursprungliga innebörd och numera används tillsammans med ordet *liten* (*jätteliten*). Det blir ett så kallat oxymoronskt uttryck då *jätte-* och *liten* egentligen motsäger varandra.²⁴ Även Kotsinas är inne på samma spår med att *jätte-* har förlorat sin ursprungliga innebörd och mestadels används som förstärkningsprefix. Dock är inte alltid det fallet. *Jättekvinna* är ett exempel där *jätte* i betydelse av en stor person finns kvar.²⁵ Bolander hävdar också att betydelsen av *jätte-* har bleknat. I dag är det inget konstigt att slänga sig med ord som *jätteliten*, *jättekort* eller *jättesöt*. Dock ställer sig Bolander frågande till om *jätte-* fortfarande skall ses som en sammansättningsled eller som ett prefix.²⁶

2.2.3.2 Övriga prefix och sammansättningar

Det finns också andra tidigare slangprefix som har förlorat sin betydelse och numera verkar som en förlängning av adjektiven, till exempel *kanonbra* och *kalasdålig*. Ungdomar har i stället funnit nya slangprefix att nyttja tillsammans med adjektiven, till exempel *bauta*, *mega*, *super* och *ultra* (*supersnygg*, *bautastor*, *megabra*, *ultracool*).²⁷

Kotsinas påpekar att det är vanligt att hämta slang och uttryck från områden som kan anses något tabu. Det mest vanliga av dessa tabubelagda prefix och i dag nästintill accepterade i

²² Kotsinas, 2003, s. 235

²³ Kotsinas (elektronisk källa), 2003, s. 3-4

²⁴ Grünbaum (elektronisk källa), 2009

²⁵ Kotsinas, 2003, s. 235

²⁶ Bolander, 2005, s. 89-90

²⁷ Kotsinas (elektronisk källa), 2003, s. 3-4

vardagsspråk är olika böjningar på ordet *dö*, till exempel *dödstrött* och *dötrist*. Ett annat vanligt exempel är kroppsutsöndringar där det mest givna exemplet är *skit* (*skitkul*, *skittrött*, *skitbra*). Prefix som i det allmänna språket tydligt har en negativ klang är *svin*, till exempel *svinkallt* och *svindyr*. Ordet kan få ett större användningsområde om man vänder det till ett positivt klingande ord, till exempel *svinsnygg*.²⁸ Ännu ett exempel från Kotsinas är *as* som i *asbra*, där *as* i betydelse av död kropp helt försvunnit. Istället har *as* bara en funktion här, nämligen att förstärka bra. Precis som exemplet *jättekvinna* har även *as* kvar sin ursprungliga betydelse ibland, till exempel *asgam*. Också andra delar av djurriket har introducerats, där vi kan se apor, björnar och oxar förekomma som i *apcool*, *björnbra* och *oxtokig*.²⁹

Liljestrand använder begreppet förstärkande förleder för prefix till förstärkningsord. Han menar att det är vanligare i vardagligt talspråk och då särskilt reklamspråk, idrottspråk, slang och jargong. Några av Liljestrands exempel är *topp-/toppen* (*topprankad*), *botten-* (*bottenräkig*), *stock-* (*stockdöv*), *dröm-* (*drömjobb*), *berg-* (*bergsäker*), *stört-* (*störtskön*), och *pang-* (*pangbrud*). Han menar att det finns metaforiska inslag i valen av förled.³⁰

2.2.4 Förstärkningsord som försvagar

Grünbaum hävdar att förstärkningsord i vissa fall får en tendens att i stället försvaga ett uttryck. Dock är hon ensam om att påstå det bland våra källor. De förstärkningsord som enligt Grünbaum kan fungera som försvagande attribut är *enorm*, *enastående*, *fantastisk*, *oerhörd* och *otrolig*. Hon menar att orden tar tyngden från ordet som skulle förstärkts. Till exempel menar Grünbaum att uttrycket *Jag känner en otrolig lättnad* inte är lika starkt som *Jag känner lättnad*.³¹

2.2.5 Språkliga skillnader mellan män och kvinnor

Paradis menar att män och kvinnor använder förstärkningsord på olika sätt. Viktigt att notera är att hennes undersökning bygger på engelskt talspråk.

Mot bakgrund av att vi, män och kvinnor, har olika roller och besitter olika mycket makt i samhället på grund av vårt kön, är det rimligt att förvänta sig att vi både använder språket olika och tolkar språklig kommunikation på olika sätt.³²

²⁸ Kotsinas (elektronisk källa), 2003, s. 3-4

²⁹ Kotsinas, 2003, s. 235-238

³⁰ Liljestrand 1993, s. 50

³¹ Grünbaum, 2001, s. 171

³² Paradis, 1995, s. 73

Hon menar att män och kvinnor är benägna att använda olika slags ord utifrån de förväntningar samhället har på mäns och kvinnors roller. Trots att vi vet att det finns många undantag från regeln så har det skapats en slags språklig stereotyp. Där kan man förenklat uttrycka det som att män representerar det råa, tuffa och aggressiva språket och kvinnor är artiga, hänsynsfulla och samarbetsvilliga. I sin undersökning där materialet är taget från talspråkskorpusen London-Lund kommer Paradis fram till att vissa ord används i princip lika mycket av båda könen, exempelvis *very*, *bloody* och *absolutely*, medan ord som *fucking*, *extremely* och *perfectly* mestadels används av män och *terribly* främst av kvinnor.³³

Också Einarsson hävdar att svordomar kan skilja sig mellan män och kvinnor. Han menar att män tar avstånd från de förmildrade omskrivningarna av svordomarna och ord som *himmel* och dess varianter är mer kvinnliga utrop.³⁴

³³ Paradis, 1995, s. 73-77

³⁴ Einarsson, 2004, s. 124

3. Metod

I kapitel 3 beskrivs vårt metodval, tillvägagångssätt och hur vi har grundat vårt urval av respondenter och förstärkningsord. Vi har också ett avsnitt om sekretess gällande nationella prov och avslutningsvis informationssökning.

3.1 Metodval

I vår forskning har vi valt att studera alla de ord som på ett eller annat sätt förstärker ett uttryck och inte låsa oss vid endast ett eller ett fåtal ord. För att få svar på våra frågeställningar valde vi att göra kvalitativa och kvantitativa studier av elevuppsatser. Det är en kvantitativ metod då vi gör en variabelanalys och räknar förstärkningsord för att kunna sammanställa vårt resultat i ett diagram. Den kvalitativa metoden används då vi också varit tvungna att tolka resultatet. Viktigt vid en variabelanalys är att veta om informanterna är lika då och nu avseende ålder och programinriktning. Detta för att kunna göra rimliga tolkningar av resultatet, då flera faktorer kan påverka.³⁵

3.1.1 Tillvägagångssätt

Vi kontaktade en handledare från Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på en gymnasieskola i Jönköpings kommun för att undersöka om det fanns möjlighet att få genomföra en studie av gamla nationella prov. Efter positiva besked att uppsatser fanns att tillgå efterfrågade vi också att få genomföra uppsatsskrivning med en gymnasieklass under hösten 2009. Under två lektionstillfällen skrev en gymnasieklass på 25 elever i årskurs 2 på Samhällsprogrammet uppsatser. 1999 års ämnen var ”Tv:n i mitt liv” och ”Brev till en förälder”. Vi fick uppfattningen att de eleverna valfritt hade fått välja genre då både artikel, brev och novell förekom. Vi valde att ge eleverna hösten 2009 delvis samma ämnesalternativ som de nationella proven från år 1999. Eleverna från år 2009 fick välja mellan ”Tv:n i mitt liv” och ”Mitt liv om 20 år” och de fick välja valfri genre. Ämnet ”Brev till en förälder” valde vi bort eftersom det i nationella provet krävdes att eleven refererade till det tillhörande texthäftet. Ämnet ”Mitt liv om 20 år” valde vi själva eftersom vi ville ge eleverna två alternativ att välja mellan och vi ansåg det vara ett enkelt ämne att skriva en kortare uppsats om. Genom att

³⁵ Lagerholm, 2005, s. 28-30

studera de tidigare nationella proven och jämföra med vårt nya forskningsmaterial från gymnasieklassen sökte vi likheter och skillnader i användandet av förstärkningsord.

Forskningen bygger på att räkna antalet ord i uppsatserna och därefter räkna ut hur stor del i procent som är förstärkningsord, samt att redogöra för vilka förstärkningsord som använts. En sammanställning av de nationella proven från år 1999 och våra nya elevuppsatser finns i bilaga 1 och 2.

3.1.2 Sekretess av nationella prov

För att på ett korrekt och lagligt sätt komma åt de nationella prov vi ville använda, valde vi att kontakta Skolverket. Det för att få exakt information om vilka regler som gäller för sekretess av uppsatserna inom nationella proven i svenska. Enligt Karin Hector-Stare på Skolverket lyder gymnasieskolorna under arkiveringslagen. Däremot är det upp till varje enskild skola att avgöra om de vill lämna ut nationella prov till forskning. Det är dock viktigt att veta att om större citat skall användas och elever på detta sätt kan bli igenkända, gäller upphovsrättslagen och eleven måste ge sitt medgivande. Vårt examensarbete bygger på att leta enstaka ord som ej kan härledas till någon enskild individ och då är det inte ett brott mot upphovsrättslagen.³⁶

Gymnasieskolan vi kontaktade gav sitt medgivande till att låta oss undersöka gamla nationella prov under villkor att de nationella proven inte fick lämna skolans väggar.

3.1.3 Urval

För att kunna genomföra djupstudier av elevuppsatserna valde vi att begränsa oss till 25 elevuppsatser från år 1999 och 25 från år 2009. Uppsatserna från år 1999 är skrivna av elever på Samhälls- och Naturvetenskapsprogrammen. De senare uppsatserna är skrivna av Samhällsprogramselever. Våra respondenter från år 2009 har vi mött personligen då vi bedrev två lektionstillfällen med dem. Det var 13 flickor och 12 pojkar som deltog. Vi gav dem ingen information om vad vi eftersökte i texterna mer än att deras texter skulle användas som forskningsmaterial för vårt examensarbete. 1999 års respondenter har vi inte träffat utan vi har enbart granskat deras uppsatser. De 25 uppsatserna skrevs av 14 flickor och 11 pojkar.

³⁶ Karin Hector-Stare (telefonkontakt), 2009-11-09

Enligt Lagerholm kräver ett urval av variabler eftertanke då det är viktigt att det är ord som förekommer tämligen frekvent och att identifieringen är enkel.³⁷ Eftersom vårt forskningsmaterial är begränsat till sammanlagt 50 elevuppsatser ansåg vi att underlaget redan var begränsat. Att då ytterligare begränsa oss med att undersöka bara ett fåtal förstärkningsord skulle göra forskningsmaterialet magert. Därför har vi plockat ut alla förstärkningsord ur elevuppsatserna.

3.2 Informationssökning

Vi har utnyttjat källor från Högskolebiblioteket i Jönköping, Stadsbiblioteket i Jönköping, Kungsbacka bibliotek och fjärrlån från Malmö universitet. Vi har dessutom utnyttjat elektroniska artiklar från tidningarna Dagens Nyheter och Språkvård. Våra främsta sökord har varit *förstärkningsord*, *ungdomsspråk* och *gradadverb*. Utifrån källmaterialet har vi sökt vidare i referenslitteraturen och försökt gå till primärkällorna. För att förstå sekretessen kring nationella prov valde vi att ta telefonkontakt med Skolverket (se rubrik 3.2). Vi har också tagit kontakt med Catharina Grünbaum, som är språkvårdare på *Dagens Nyheter*, för ett uttalande om användningen av förstärkningsord i dag. Tyvärr hade hon inte någon möjlighet att göra ett kort uttalande om vårt valda ämne.

³⁷ Lagerholm, 2005, s. 46

4. Resultat

Vi har valt att dela in vårt resultat i tre delar. Första delen behandlar 1999 års elevuppsatser, andra delen 2009 års elevuppsatser och sista delen är en jämförande del dem emellan. En sammanställning av elevernas användning av förstärkningsord går att finna i Bilaga 1 (elev 1-25, år 1999) och Bilaga 2 (elev 26-50, år 2009).

4.1 År 1999

I de 25 elevuppsatserna från år 1999 förekommer 27 olika förstärkningsord. Statistiskt sett utgör förstärkningsorden i genomsnitt 0,77 % av det totala antalet ord (133 förstärkningsord av 17 296 ord totalt). Intressant att notera är att spridningen är stor bland eleverna. En elev saknar förstärkningsord helt medan den mest frekvente användaren har 1,67 % förstärkningsord i sin text.

De vanligast förekommande förstärkningsorden är *mycket* och *väldigt* (för diagram se Figur 1 i Bilaga 3). *Mycket* finner vi vid hela 44 tillfällen använt av 15 av de 25 eleverna. Exempel på hur det används är *mycket viktigt*, *mycket mindre*, *mycket bra*, *mycket angelägen*, *mycket roligare* och *mycket omdiskuterad*. 16 elever nyttjade vid 27 ställen i texterna förstärkningen *väldigt*, till exempel *väldigt delade*, *väldigt bra*, *väldigt trött* och *väldigt intressant*. Dessutom har till exempel elev 18 använt sig av dubbelförstärkning: *väldigt mycket*.

Eleverna är för det mesta konsekventa med valen av förstärkningsord. Det vill säga att de ofta har valt ett eller ett fåtal förstärkningsord som används frekvent. Ett exempel är elev 6 som i sin uppsats har fyra förstärkningsord varav tre är *väldigt* (*väldigt stora*, *väldigt roligt*, *väldigt stor*). Ännu ett exempel är elev 18 som av sina sju förstärkningsord har valt tre *verkligen*, två *mycket* och två *väldigt* (*verkligen att köra*, *jag verkligen saknar*, *det är verkligen där i det ligger*, *mycket längre*, *väldigt mycket*, *väldigt många program*).

Det finns också elever som har en stor variation av förstärkningsord i sina uppsatser. Ett givet exempel är elev 7 som av sina elva förstärkningsord har sex olika. *Riktigt*, *mycket*, *helt*, *väldigt*, *oerhört* och *absolut*. Även elev 8 använder bara olika förstärkningsord: *super-*, *helt*, *verkligen*, *mycket* och *väldigt*. Ytterligare en elev som väljer olika former är elev 23: *otroligt*, *jätte-*, *mycket*, *helt*, *verkligen* och *väldigt*.

Ett fåtal elever har använt svordomar som förstärkningar i sina uppsatser. Elev 10 och elev 25 har båda valt att skriva *jävla/djävla* (*jävla roligt*, *djävla ordning*) i sina texter. Dock är det viktigt att poängtera att båda dessa elever vid detta tillfälle har citerat andra. Bland våra undersökta objekt från år 1999 så var det bara två exempel på svordom som förekom.

Några elever sticker ut ur mängden genom att använda förstärkningsord som inte var särskilt vanliga i vår undersökning. Elev 2 har till exempel valt att använda prefixen *döds-* (*dödsbra polare*), *storm-* (*stormtrivs*) och *knäpp-* (*knäpptyst*). Dessutom är elev 2 ensam om att använda *ovanligt* (*ovanligt stöddiga*) som förstärkning. Elev 8 använder prefixet *super-* (*supermannen*) för att beskriva hur bra mannen är. Viktigt att notera är att prefixet *jätte-*, som enligt Kotsinas är det vanligaste prefixet (se rubrik 2.2.3.1) endast förekommer en gång. Det är hos elev 23 som beskriver något som *jätteskönt*. Adverbet *fruktansvärt* skall enligt Kotsinas också vara vanligt i ungdomars språk (se rubrik 2.2), men det förekommer bara en gång i 1999 års uppsatser, elev 16 skriver *fruktansvärt vuxen*.

Värsta (*värsta tumultet*) förekommer bara en gång i uppsatserna, hos elev 19. Samma elev har också valt *stor-* (*stortjuter*) och *riktig* (*en riktig mallgroda*) som förstärkning. Flera elever är ensamma användare av vissa förstärkningsuttryck, till exempel elev 11: *utomordentligt* (*utomordentligt bra*). Elev 1 skriver *överdrivet* (*överdrivet stor*) och elev 16 skriver i sin text *väl markant* medan elev 5 förstärker med *speciellt* (*speciellt bra*).

År 1999 var fördelningen av förstärkningsord mellan pojkar och flickor relativt jämn. Pojkarnas förstärkningsord utgjorde 0,84 % medan flickornas var 0,72 %. Pojkarna använde sig i genomsnitt av 16,67 % fler förstärkningsord än flickorna. Både pojkar och flickor väljer *mycket* och *väldigt* i stor utsträckning. Pojkarna är dock mer benägna att använda sig av förstärkningsprefix än flickorna, till exempel *knäpp-*, *storm-* och *jätte-*. Flickorna nyttjar däremot förstärkningsordet *helt* betydligt oftare än pojkarna.

4.2 År 2009

I de 25 undersökta uppsatserna från år 2009 finner vi 19 olika förstärkningsord. Procentuellt utgör förstärkningsorden i genomsnitt 0,92 % av det totala antalet ord (112 förstärkningsord av totalt 12 119 ord). Två elever använder sig inte av förstärkningsord alls och den elev med högst frekvens har 15 förstärkningsord av 575 totalt, det vill säga 2,61 %.

Det är en jämnare fördelning av de mest använda förstärkningsorden i 2009 års uppsatser. *Verkligen*, *väldigt*, *helt* och *mycket* är de mest nyttjade (för diagram se Figur 2 i Bilaga 4). Exempel på bruket av dessa ord är *skärpte verkligen till mig*, *verkligen uppskattar*, *väldigt sofistikerad*, *väldigt förväntansfull*, *helt underbart*, *helt sjukt*, *mycket bättre* och *mycket svårare*.

I 2009 års uppsatser kan vi se att flera elever ofta bara använder ett fåtal olika förstärkningsuttryck. Elev 32 är ett slående exempel då den enbart använder *väldigt* som förstärkning i sin text: *väldigt känd*, *väldigt bra*, *väldigt rädda* och *väldigt svårt*. Också elev 37 väljer att enbart använda ett förstärkningsord men på tre ställen i texten: *helt plötsligt ser vi*, *helt plötsligt upptäcker vi* och *helt underbart*. *Verkligen* är som tidigare nämnt också ett vanligt förstärkningsuttryck i elevernas uppsatser där elev 42 har sju stycken *verkligen* av 15 förstärkningsord totalt. Eleven skriver: *verkligen kände*, *kändes verkligen som jag var hatad*, *tyckte verkligen om*, *verkligen föredra*, *kul var de verkligen*, *vå verkligen kul* och *kändes som om man verkligen hade*.

Att eleverna använder sig av många olika förstärkningsord i sina texter är inte ovanligt. Elev 44 har fyra olika uttryck: *Sveriges absolut bästa*, *verkligen inte göra*, *otrolig karriär* och *hemskt mycket*. Elev 26 väljer något ovanligare kombinationer: *helt sjukt* och *grymmaste land* som borde ses som typiskt ungdomsspråk. Ett *himla röj* (elev 36) är ännu ett exempel på stereotypiskt ungdomsslang med förstärkning. Fler exempel på ungdomsspråkliga förstärkningar hos eleverna är *nåt så sjukt mycket* och *så sjukt stark*. Det förekommer inga direkta svordomar i elevtexterna men elev 42 skriver *förbannade kontoret* i sin text för att understryka det negativa hos kontoret.

I uppsatserna finner vi flera förstärkningsord som bara används vid ett tillfälle. Exempel är *hemskt* (*hemskt mycket*), *betydligt* (*betydligt längre*) och *absolut* (*absolut bästa*). Eleverna

använder också prefix som förstärkning: *topp-* (*toppadvokat*) och *dröm-* (*drömscenario*) återfinns bara en gång vardera medan *jätte-* finns på sju ställen av sex olika elever. Exempel på bruk av *jätte-* är *jättetrevligt*, *jättedin*, *jättesnälla*, *jättebra* och *jätteviktigt*. *Jätte* återfinns hos elev 43 där vi kan se att den ursprungliga betydelsen av *jätte* finns kvar (se rubrik 2.2.3.1).

Ett ord som eleverna använder frekvent som förstärkning är *helt*: *helt underbart*, *helt fantastisk*, *helt perfekt*, *helt fascinerad* och *helt ofattbart*. Förstärkningsordet återfinns i 17 exempel av totalt 112. Även dubbelförstärkning förekommer på ett flertal ställen i elevuppsatserna, exempel är *helt underbart trevliga*, *helt otroligt vá bra*, *váldigt mycket plugg* och *mycket, mycket skönt*.

Skillnaden i pojkar och flickors användning av förstärkningsord skiljer sig markant år 2009, då flickor oftare än pojkar väljer att förstärka sina uttryck. Medan pojkarnas förstärkningsord utgör i genomsnitt 0,73 % av det totala antalet använda ord utgör flickornas hela 1,06 %. Det visar att flickorna nyttjar 45 % mer förstärkningsord än pojkarna i elevuppsatserna från år 2009. Intressant är att flickorna använder sig av till exempel *verkligen*, *mycket* och *helt betydligt* oftare än pojkarna. Däremot är användningen av *váldigt* och *riktigt* jämnstor.

4.3 Jämförelse

Den totala frekvensen av förstärkningsord har ökat från år 1999 till år 2009 men däremot har urvalet av förstärkande ord minskat. År 1999 utgjorde förstärkningsorden 0,77 % av det totala antalet ord i elevuppsatserna medan det år 2009 hade ökat till 0,92 %, vilket ger oss en ökning på 19,48 %. Urvalet av använda förstärkningsord har sjunkit med 29,63 %, från 27 till 19 olika förstärkningsord.

Under tioårsperioden mellan år 1999 och år 2009 har det tillkommit nya ord i elevuppsatserna: *dröm-*, *förbannade*, *grymmaste*, *hemskt*, *himla*, *sjukt*, *topp-* och *underbar/underbart*. Följande ord finns i 1999 års uppsatser men inte hos de undersökta ungdomarnas uppsatser år 2009: *alldeles*, *djávla/jávla*, *döds-*, *enormt*, *knäpp-*, *massa/massvis*, *ovanligt*, *rena*, *speciellt*, *stor/stort*, *storm-*, *super-*, *utomordentligt*, *väl*, *vársta* och *överdrivet*.

Ett ord som ökat kraftigt mellan åren 1999 och 2009 är *helt*. År 1999 finner vi åtta stycken exempel på *helt*, till exempel hos elev 1: *helt galet*, *helt onödigt*. Eleverna använder *helt* som

förstärkning till både adjektiv och adverb. Sättet som eleverna väljer att använda *helt* på har inte förändrats nämnvärt till år 2009. Bland annat skriver elev 39 *helt underbar* och elev 41 skriver *helt fascinerad*. Sammantaget finner vi 17 exempel på *helt* som förstärkning i elevuppsatserna år 2009. Fler ord som ökat är *verkligen* och *otroligt*. *Verkligen* har ökat 175 % på 10 år men används på samma sätt, elev 4 skriver *verkligen vara bra* och elev 43 skriver *verkligen vara nödvändig*. *Otroligt* har ökat med 100 %, från att ha använts fyra gånger år 1999 till att användas åtta gånger år 2009. Ett prefix som har ökat rejält är *jätte-*, i 1999 års uppsatser finner vi bara ett exempel medan det år 2009 finns sju exempel av *jätte-*. Det ger oss en total ökning på 600 %.

Det finns också förstärkningsord som ungdomarna inte använder lika frekvent år 2009 som år 1999. *Mycket* användes i 44 stycken uttryck år 1999 men förekom endast i 14 uttryck år 2009. Det innebär att år 1999 var det 33,1 % av det totala antalet använda förstärkningsord medan det år 2009 utgör endast 12,5 %. *Mycket* har alltså sjunkit från att vara en tredjedel av det totala antalet förstärkningsord till att endast bilda en åttondel år 2009. Också användningen av *absolut* har minskat, från 3,01 % år 1999 till 0,89 % år 2009.

Ord som används frekvent både år 1999 och år 2009 är *väldigt* och *riktigt*. *Väldigt* förekom år 1999 på 27 poster (20,3 %) och år 2009 på 21 poster (18,75 %). *Väldigt* har ett brett användningsområde hos eleverna, det används som förstärkning till både adjektiv (*väldigt skönt*, elev 35) och adverb (*väldigt mycket*, elev 18). Även *riktigt* har legat kvar på ungefär samma nivå, år 1999 var den procentuella användningen 3,76 % medan det år 2009 ökade något till 5,36 %. Vi kan se att *riktigt* används till adjektiv (*riktigt kul*, elev 35), verb (*riktigt lyckas*, elev 7) och substantiv (*en riktig spelnörd*, elev 46).

Mellan år 1999 och 2009 har pojkarnas frekvens av förstärkningsord sjunkit med 13,10 %, från 0,84 % till 0,73 %. Flickornas har i stället ökat markant, förstärkningsordens frekvens har stigit med 47,22 %, från 0,72 % till 1,06 %. Det visar att pojkarna hade ungefär lika många förstärkningsord år 2009 som flickorna hade år 1999.

5. Diskussion

För att få en röd tråd genom uppsatsen har vi valt att göra en sammanfattande diskussion utifrån våra frågeställningar. Varje frågeställning diskuteras separat under respektive rubrik där vi också involverar den tidigare forskningen som är presenterad i vår bakgrund. Dessutom har vi valt att plocka in en kort sammanfattning av övriga upptäckter som inte berör våra frågeställningar men som vi anser kan vara av intresse för läsaren. Diskussionsdelen avslutas med förslag till fortsatt forskning.

5.1 Hur har frekvensen av förstärkningsord förändrats från år 1999 till år 2009?

När vi läste elevuppsatserna för att leta efter förstärkningsord fick vi känslan av att det var fler förstärkningsord i de nyare uppsatserna. År 1999 skrev de 25 eleverna sammanlagt 17 296 ord varav 133 var förstärkningsord, det ger oss en total procentsats på 0,77 %. Det kan jämföras med år 2009 då eleverna i stället skrev 112 förstärkningsord av totalt 12 119 ord vilket ger oss 0,92 % förstärkningsord. När vi fick fram dessa procentsatser upplevde vi inte ökningen som stor då vi trodde att det skulle förekomma betydligt fler förstärkningsord år 2009. Men att det faktiskt var en stor ökning av förstärkningsord blev tydligt när det visade sig att den procentuella ökningen var hela 19,48 %.

Vi har själva upplevt det som att förstärkningsord har blivit allt vanligare runt omkring oss. Därför var det intressant att upptäcka att det var ett mindre urval av förstärkningsord år 2009 än år 1999 även om frekvensen hade ökat. Eleverna år 1999 valde 27 stycken olika förstärkningsord medan antalet sjönk till 19 stycken år 2009. Vi funderar på om denna minskning är representativ för ungdomars språkbruk generellt eller om det bara är i deras formella skriftspråk som denna minskning har skett?

5.2 Vilka nya förstärkningsord har tillkommit?

Vi har i resultatet funnit flera nya förstärkningsord. De ord som vi fann i 2009 års men inte i 1999 års elevtexter var: *förbannade*, *grymmaste*, *hemskt* och *himla* som förekom en gång vardera. Kotsinas påstår att *himla* är ett mycket vanligt förstärkningsord. Vi fann bara detta ord en gång i 2009 års uppsatser och ingen gång i 1999 års texter, det tror vi beror på att vårt forskningsmaterial är relativt litet. Hade undersökningen varit av större omfattning eller

talspråksbaserad så misstänker vi att resultatet hade sett annorlunda ut. Ytterligare nya ord är *underbar/underbart* och *sjukt*. De förekommer två eller fler gånger i elevtexterna från år 2009. Vi tror att *sjukt* är ett slående exempel på ett förstärkningsord som blivit vanligare hos ungdomar under 2000-talet. Att vi bara finner ett fåtal exempel där *sjukt* förekommer tror vi beror på att *sjukt* är ett mer talspråkligt förstärkningsord än skriftspråkligt.

Underbar/underbart är också ett ord som tillkommit i elevtexterna där det allt som oftast förekommer tillsammans med *helt* där de båda bildar en förstärkning till substantiv (*helt underbar fru*) eller med ett adjektiv (*helt underbart trevliga*). *Underbart* finns också som förstärkning till adjektivet *vacker* (*underbart vacker villa*).

Vi ser en förändring i användandet av prefix, det är dock fler prefix som försvunnit än som har tillkommit. Eleverna har år 2009 använt *dröm-* och *topp-* för att beskriva substantiv (*drömscenario*, *toppadvokat*). Därmed så ser vi en tydlig förändring från år 1999 då eleverna valde att förstärka med prefix i större utsträckning. Det finns dock ett prefix där vi ser en tydlig ökande trend i användningen. *Jätte-* förekommer tillsammans med adjektiv (*jättestora*) eller adverb (*jättemycket*). Inför undersökningen trodde vi att vi skulle få betydligt fler exempel där *jätte-* användes då vi upplever att det är ett mycket vanligt förstärkande uttryck i vardagsspråket. Vi tror att ungdomarna vet att *jätte-* är ett talspråkligt uttryck och att de i stället väljer uttryck som de tror är ”finare” och mer skriftspråkligt.

5.3 I vilka sammanhang används förstärkningsord?

Förstärkningsord har ett brett användningsområde där det kan vara svårt att kategorisera förstärkningsorden. Till exempel kan *verkligen* tolkas som både förstärkning och satsadverbial: *Kändes verkligen som jag var hatad*. Vi har också ett exempel där en elev använder förstärkningen som adverbial bestämning till en verbfras: *verkligen vara bra*. I elevuppsatserna har vi sett exempel på hur eleverna sätter ihop förstärkningsord med både substantiv, adjektiv och adverb vilket vi tycker påvisar en kreativitet hos eleverna i deras skriftspråk. Något som vi fann intressant var att eleverna i vår undersökning använde förstärkningsord på samtliga sätt som vi kunnat läsa i tidigare forskning och beskrivit i vår bakgrund.

Vi upplever att vi i både skrift och tal gärna vill lägga till ett förstärkningsord för att uttrycket inte skall kännas för banalt, med ett förstärkningsord blir uttrycket mer preciserat än utan. Om

vi jämför *det var väldigt mycket folk ute i dag*, med uttrycket *det var mycket folk ute i dag*, blir skillnaden i folkmängd tydlig. Förstärkningen kan också användas tillsammans med ett negativt ord som till exempel *tråkig*: *Det var en skittråkig fest* - för att poängtera hur tråkig festen var. Det stämmer väl överens med Kotsinas syn på att förstärkningsord ofta används när ett uttryck inte känns tillräckligt starkt.

5.4 Vilka skillnader finns i användandet av förstärkningsord hos pojkar och flickor?

Einarsson påpekar att *himla* som förstärkning oftare används av flickor. Vi tycker därför det var intressant att upptäcka att en elev har använt *himla* som förstärkning i uttrycket *ett himla røj*. Att eleven var flicka gör att det valideras mot forskningen. Något som motsäger forskningen var att det enbart var flickor som valt att förstärka med en svordom, både år 1999 och år 2009. Tidigare forskning har visat att pojkar är mer benägna att ta till svordomar men resultatet i vår studie blev tvärtom. Kanske kan det visa på att könsskillnaderna är på väg att suddas ut? Vi tycker också det var intressant att upptäcka att pojkarna använde förstärkningsord i större utsträckning än flickorna år 1999 medan det år 2009 var omvänt. Vi kan inte se någon tydlig orsak till varför utfallet blev som det blev.

5.5 Sammanfattning av övriga upptäckter

Enligt Kotsinas utvecklas hela tiden förstärkningsorden hos ungdomarna och nya uttryck tillkommer och försvinner lika fort. Vi hittar inte speciellt många uttryck som kan anses vara uppseendeväckande eller slangliknande uttryck. Vi upplever det som att eleverna är medvetna om att man använder ett visst språk i skrivuppgifter och ett annat i vardagligt talspråk och/eller internetspråk. Samma fenomen ser vi när det gäller svordomar, vi vet av egen erfarenhet att svordomar ofta förekommer i talspråk och internetspråk. Däremot var det bara tre elever som hade medtagit en svordom i sin löpande text, varav två elever citerade någon annan. Den tredje personen valde dock en i våra ögon mildare svordom (*förbannade*) där vi misstänker att eleven ville uttrycka något starkt utan att ta till en grövre svordom.

Eleverna har inte skapat några oxymoronska uttryck. Vi finner bara uttryck där förstärkningen fungerar som en logisk förstärkning, till exempel *fruktansvärt ont*. Vi trodde att vi skulle finna åtminstone en elev som skulle ha valt uttrycket *jätteliten* eller liknande oxymoronskt uttryck.

Ännu en intressant upptäckt är att elev 12 skriver *mkt lättare*. Eleven använder sig av en förkortning av ordet *mycket* på ett nationellt prov. Vi tror att förkortningen *mkt* har ökat sedan internet och sms fått större påverkan på ungdomarna. År 1999 var fortfarande internet och sms relativt nytt och därför blev vi förvånade av att finna en förkortning av ett förstärkningsord i texten.

Vi tror att den generella ökningen av användningen av förstärkningsord hos eleverna delvis kan bero på internets framfart. Ungdomarna är i dag i större behov av att uttrycka känslor utan kroppsspråk då de använder internet i stor utsträckning för att kommunicera. De behöver då förstärkningsord för att tydliggöra sitt budskap.

5.6 Förslag till fortsatt forskning

Språket är i ständig förändring och vi tycker att vi i vår undersökning visat på hur förstärkningsorden har förändrats under en tioårsperiod. Vi tycker att det framkommer tydligt trots att vår undersökning är av mindre omfattning. Vi är väl medvetna om att vårt resultat inte kan ses som helt representativt för hur ungdomar använder sig av förstärkningsord i sitt formella skriftspråk, då vår jämförelse endast behandlar 25 elevuppsatser från respektive år. Vi har sett en stor spridning hos eleverna och i deras användning av förstärkningsuttryck i de uppsatser vi undersökt. Vi tror att utfallet hade kunnat bli annorlunda vid en bredare undersökning. Vi ser gärna vårt arbete som en grund för en djupare forskning på en högre nivå.

6. Källförteckning

6.1 Tryckta källor

- Bolander, Maria. (2005). *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber
- Einarsson, Jan. (2004). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur
- Grünbaum, Catharina. (2001). *Språkbladet*. Uddevalla: Bokförlaget DN
- Kotsinas, Ulla-Britt. (2003). *En bok om slang, typ*. Falun: Norstedts Ordbok
- Kotsinas, Ulla-Britt. (2007). *Ungdomsspråk*. Uppsala: Författaren och Hallgren & Fallgren
- Lagerholm, Per. (2005). *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Liljestränd, Birger. (1993). *Så bildas orden - handbok i ordbildning*. Lund: Studentlitteratur
- Paradis, Carita. (1995). ”Jolly good and terribly nice : om förstärkningsord i mäns och kvinnors språk”. Ingår i Andersson, Hans & Teleman, Ulf (red.). *Hon och Han*. Lund: Studentlitteratur
- Sundgren, Eva. (1998). ”Värsta! Om användningen av ordet värsta i nutida ungdomsspråk”. Ur *Språk och stil nr 8*. Uppsala: Swedish Science Press.

6.2 Elektroniska källor

- Cederschiöld, Gustaf. (1897). ”Sjätte kapitlet – nödvändiga olikheter mellan skrift (normalprosa) och samtalsspråk”, ur *Om svenskan som skriftspråk* hämtat från <http://runeberg.org> 2009-11-24. Sökord: Om svenskan som skriftspråk → Om svenskan som skriftspråk → sidan 171
- Grünbaum, Catharina. (2009-05-24). ”Rosenrasande – arg och galen”, ur *Dagens Nyheter* hämtat från www.dn.se 2009-11-09. Sökväg: Kultur & Nöje → Språket → Bloggarkiv: Maj 2009
- Hellquist, Elof. (1922). ”Ordbildning”, ur *Svensk etymologisk ordbok* hämtat från <http://runeberg.org> 2009-11-24. Sökord: Svensk etymologisk ordbok 1922 → Svensk etymologisk ordbok → Ordbildning I. Avledning → 1
- Kotsinas, Ulla-Britt. (2003). ”Språkets uppkomlingar”, ur *Språkvård* hämtat från www.sprakradet.se 2009-11-04. Sökord: Språkets uppkomlingar → Språkvård 3- 2003
- Nationalencyklopedin. (2009). ”Förstärkningsord”, ur *Nationalencyklopedin* hämtat från www.ne.se 2009-11-25. Sökord: Förstärkningsord → Svensk ordbok → Förstärkningsord
- Nilsson, Jenny. (2002). ”Grymt snäll, hemskt trevlig och adverbcykeln” ur *Språkvård* hämtat från www.sprakradet.se 2009-11-25. Sökord: Grymt snäll → Språkvård 3-2002

6.3 Övriga källor

- Hector-Stare, Karin. Skolverket. Telefonkontakt 2009-11-09. Telefonnummer 08-527 322 76

Bilaga 1

Sammanställning av elevernas användning av förstärkningsord från år 1999

Elev 1, flicka

Antal ord: 674, förstärkningsord: 6
0,89 %

Väldigt bra
Överdrivet stor
Helt galet
Massvis med information
Helt onödigt
Rena mästarna

Elev 2, pojke

Antal ord: 765, förstärkningsord: 10
1,31 %

Dödsbra polare
Massa fler
Stormtrivs
Stor kärlek
Väldigt uttittad
Ovanligt stöddiga
Väldigt duktig
Riktigt fotbollsintresserade
Knäpptyst
Knäpptyst

Elev 3, flicka

Antal ord: 618, förstärkningsord: 3
0,49 %

Väldigt viktig
Stor betydelse
Mycket viktigt

Elev 4, flicka

Antal ord: 763, förstärkningsord: 8
1,05 %

Verkligen vara bra
Verkligen levde sig in
Otroligt mycket uppmärksamhet
Riktigt bra film
Helt okej
Riktigt kall
Absolut inget

Elev 5, pojke

Antal ord: 804, förstärkningsord: 9
1,12 %

Oerhört viktig
Väldigt sterilt
Speciellt bra
Mycket viktigt
Oerhört mycket
Väldigt bra
Mycket kroppskontakt
Mycket mindre

Elev 6, pojke

Antal ord: 546, förstärkningsord: 4
0,73 %

Väldigt stora
Mycket bra
Väldigt roligt
Väldigt stor

Elev 7, flicka

Antal ord: 842, förstärkningsord: 11
1,31 %

Riktigt lyckas
Mycket angelägen
Helt fel
Väldigt realistisk
Väldigt upprörd
Helt i onödan
Oerhört uttjat
Absolut inte
Mycket lättare
Mycket tv-tittande
Mycket bättre

Elev 8, flicka

Antal ord: 684, förstärkningsord: 5
0,73 %

Supermannen
Helt utan
Verkligen blivit
Mycket tv
Väldigt ont

Elev 9, flicka

Antal ord: 381, förstärkningsord: 2
0,52 %

Alldeles nära
Otroliga framförande

Elev 10, flicka

Antal ord: 607, förstärkningsord: 5
0,82 %

Väldigt fult
Väldigt roligt
Jävla roligt
Mycket roligare
Mycket bättre

Elev 11, flicka

Antal ord: 670, förstärkningsord: 2
0,30 %

Utomordentligt bra
Enormt nedtryckt

Elev 12, flicka

Antal ord: 660, förstärkningsord: 8
1,21 %

Mycket omdiskuterad
Väldigt frustrerande
Mkt lättare
Alldeles falsk
Se mycket på tv
Mycket mer
Mycket viktigare
Väldigt individuellt

Elev 13, flicka

Antal ord: 782, förstärkningsord: 1
0,13 %

Mycket värre

Elev 14, pojke

Antal ord: 619, förstärkningsord: 6
0,97 %

Alldeles för många
Väldigt populära
Mycket proffsigt
Betydligt mindre
Tycker mycket om
Mycket dåligt

Elev 15, pojke

Antal ord: 777, förstärkningsord: 0
0 %

Elev 16, flicka

Antal ord: 768, förstärkningsord: 2
0,26 %

Fruktansvärt vuxen
Väl markant

Elev 17, pojke

Antal ord: 615, förstärkningsord: 4
0,65 %

Stor förändring
Väldigt mycket information
Väldigt snabbt

Elev 18, pojke

Antal ord: 941, förstärkningsord: 7
0,74 %

Mycket längre
Väldigt många program
Det är verkligen där i det ligger
Väldigt mycket
Jag verkligen saknar
Verkligen att köra

Elev 19, pojke

Antal ord: 933, förstärkningsord: 3
0,32 %

Värsta tumultet
Stortjuter
En riktig mallgroda

Elev 20, pojke

Antal ord: 300, förstärkningsord: 5
1,67 %

Mycket bra
Enorm besvikelse
Väldigt intressanta
Väldigt många
Mycket bra

Elev 21, flicka

Antal ord: 1024, förstärkningsord: 8
0,78 %

Absolut inte
Mycket bättre
Absolut inte
Mycket bra
Helt klart
Mycket mer
Mycket annat
Mycket av tv

Elev 22, flicka

Antal ord: 563, förstärkningsord: 4
0,71 %

Mycket på tv
Mycket barnprogram
Mycket på sin
Mycket intriger

Elev 23, pojke

Antal ord: 467, förstärkningsord: 7
1,50 %

Otroligt roligt
Jätteskönt
Mycket underhållande
Mycket explosioner
Helt meningslöst
Verkligen höjden av
Väldigt trött

Elev 24, pojke

Antal ord: 474, förstärkningsord: 6
1,27 %

Väldigt bra
Otroligt mycket folk
Stor frammarsch
Väldigt bra
Stort ansvar

Elev 25, flicka

Antal ord: 1017, förstärkningsord: 7

0,69 %

Mycket svåra

Väldigt delade

Verkligen är allvar

Någon djävla ordning

Mycket omtalade

Mycket bra

Mycket olika

Totalt antal ord: 17 296

Totalt antal förstärkningsord: 133

Total procent: 0,77 %

Bilaga 2

Sammanställning av elevernas användning av förstärkningsord från år 2009.

Elev 26, pojke

Antal ord: 263, förstärkningsord: 3
1,14 %

Helt sjukt
Grymmaste land
Jättetrevligt

Elev 27, flicka

Antal ord: 656, förstärkningsord: 6
0,91 %

Skärpte verkligen till mig
Verkligen värt
Väldigt bra
Helt underbart
Jättefin
Jobbade verkligen upp mig

Elev 28, pojke

Antal ord: 500, förstärkningsord: 2
0,40 %

Väldigt lik mig
Väldigt sofistikerad

Elev 29, flicka

Antal ord: 597, förstärkningsord: 2
0,36 %

Väldigt förväntansfull
Mycket bättre dag

Elev 30, flicka

Antal ord: 436, förstärkningsord: 4
0,92 %

Otroliga mannen
Mycket svårare
Oerhört lättad
Oerhörd lättnad

Elev 31, flicka

Antal ord: 627, förstärkningsord: 4
0,64 %

Verkligen levde
Otroligt lik
Helt bestämt
Verkligen ville

Elev 32, pojke

Antal ord: 542, förstärkningsord: 4
0,74 %

Väldigt känd
Väldigt bra
Väldigt rädda
Väldigt svårt

Elev 33, flicka

Antal ord: 507, förstärkningsord: 7
1,38 %

Jag saknar fotbollen nåt så sjukt mycket
Väldigt tomt
Jag saknar min familj väldigt mycket
Helt fantastiskt
Verkligen en upplevelse

Elev 34, pojke

Antal ord: 480, förstärkningsord: 6
1,25 %

Mycket, mycket skönt
Jättesnälla
Fruktansvärt ont
Riktigt kul
Riktigt kul

Elev 35, flicka

Antal ord: 356, förstärkningsord: 5
1,40 %

Riktigt bra
Väldigt bra
Väldigt skönt
Jättemycket
Väldigt nöjd

Elev 36, flicka

Antal ord: 538, förstärkningsord: 8
1,49 %

Min lön varierar väldigt mycket
Ett himla röj
Otroligt vackra
Helt ofattbart
Helt fantastiskt
Helt underbart
Helt perfekt

Elev 37, flicka

Antal ord: 726, förstärkningsord: 3
0,41 %

Helt plötsligt ser vi
Helt plötsligt upptäcker vi
Helt underbart

Elev 38, flicka

Antal ord: 569, förstärkningsord: 4
0,70 %

Underbart vacker villa
Helt underbart trevliga
Riktigt duktiga

Elev 39, pojke

Antal ord: 551, förstärkningsord: 9
1,63 %

Ett drömscenario
Helt underbar proffskarriär
Helt underbar fru
Verkligen skulle vilja göra
Skulle verkligen kunna inträffa
Väldigt bra liv
Väldigt få

Elev 40, pojke

Antal ord: 530, förstärkningsord: 4
0,75 %

Verkligen uppskattar
Betydligt längre
Älskar verkligen
Hoppas verkligen på

Elev 41, flicka

Antal ord: 511, förstärkningsord: 4
0,78 %

Så otroligt kunniga
Otroligt utvecklande
Helt fascinerad
Så sjukt stark

Elev 42, flicka

Antal ord: 575, förstärkningsord: 15
2,61 %

Mycket bättre
Verkligen kände
Förbannade kontoret
Kändes verkligen som jag var hatad
Mycket bra idé
Helt otroligt vå bra
Mycket berömt
Tyckte verkligen om
Verkligen föredra
Det var helt underbart
Kul var det verkligen
Vå verkligen kul
Väldigt snabbt
Kändes som om man verkligen hade

Elev 43, flicka

Antal ord: 547, förstärkningsord: 9
1,65 %

Ett riktigt Svensson-liv.

Jättebra

Väldigt mycket plugg

Toppadvokat

Verkligen vara nödvändigt

Jättestora

Jag verkligen behövde

Behöver det verkligen

Elev 44, pojke

Antal ord: 529, förstärkningsord: 4
0,76 %

Sveriges absolut bästa

Verkligen inte göra

Otrolig karriär

Hemskt mycket

Elev 45, pojke

Antal ord: 549, förstärkningsord: 2
0,36 %

Väldigt lätt

Väldigt väl

Elev 46, pojke

Antal ord: 540, förstärkningsord: 4
0,74 %

En riktig spelnörd

Väldigt ofta

Mycket bra

Mycket viktig

Elev 47, flicka

Antal ord: 264, förstärkningsord: 2
0,76 %

Jätteviktigt

Påverkas mycket

Elev 48, pojke

Antal ord: 181, förstärkningsord: 0
0 %

Elev 49, pojke

Antal ord: 300, förstärkningsord: 0
0 %

Elev 50, pojke

Antal ord: 445, förstärkningsord: 1
0,22 %

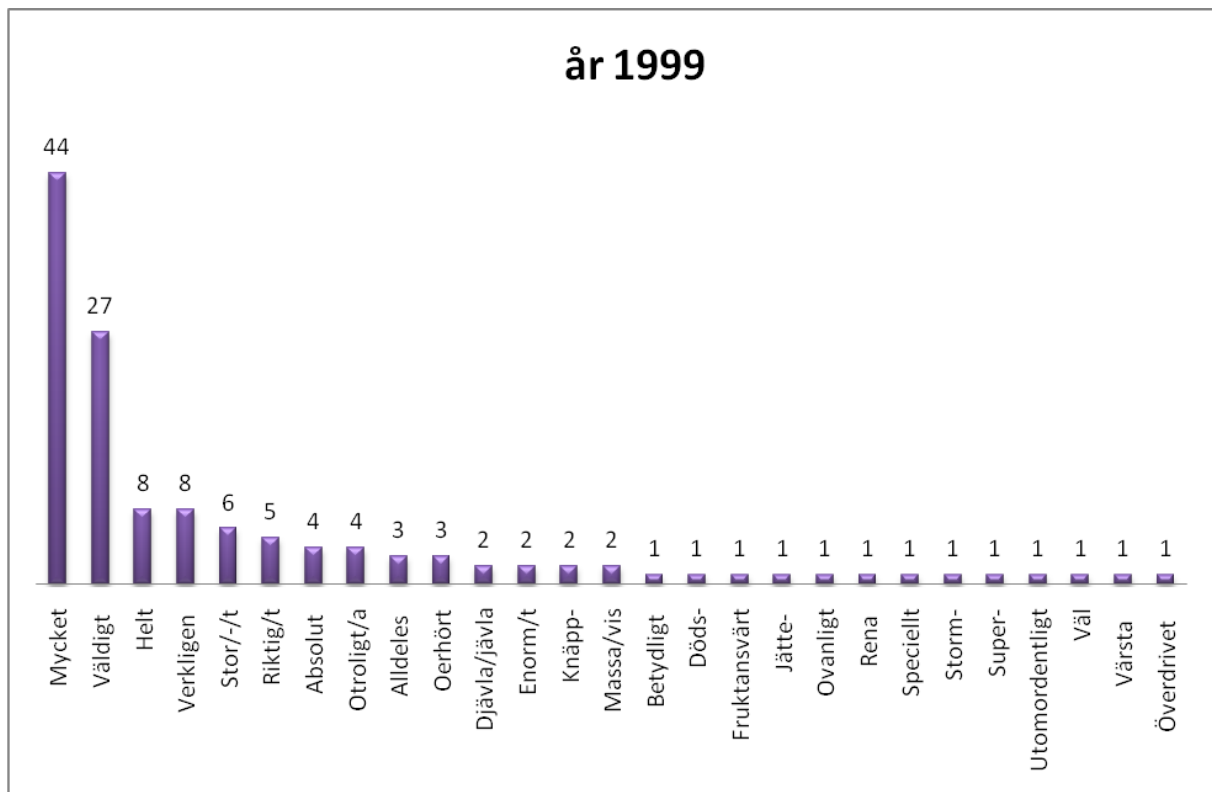
Otrolig månadslön

Totalt antal ord: 12 119

Totalt antal förstärkningsord: 112

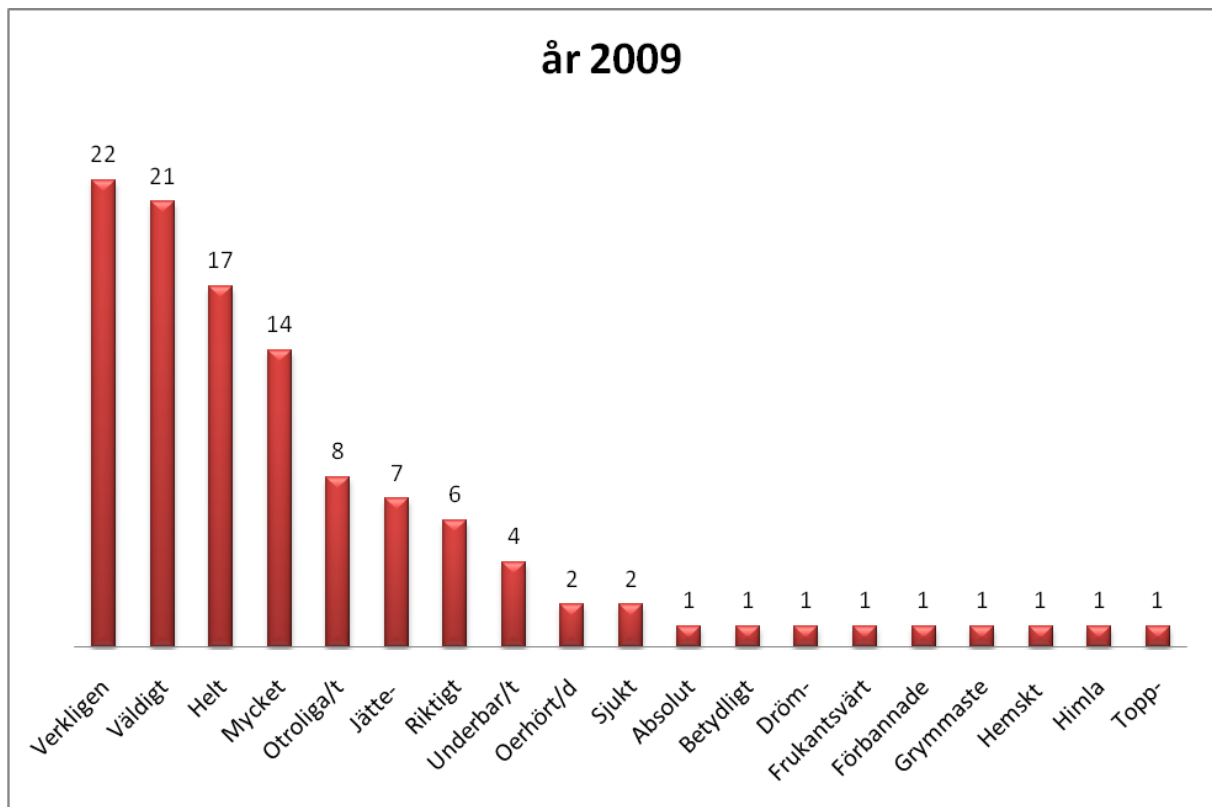
Total procent: 0,92 %

Bilaga 3

Figur 1. Översikt över antalet använda förstärkningsord i elevuppsatser från år 1999.

Bilaga 4

Figur 2. Översikt över antalet använda förstärkningsord i elevuppsatser från år 2009.